Boëthius, Ulf (red.) *Ungdom och kulturell modernisering*. FUS-rapport nr 2. Stockholm/Stehag: Symposion.
Fruitman, Stephen. 1996. »På väg genom österlandet är jag på väg till mig själv.« Om Marcus Ehrenpreis och den judiska orientalismen. I Granqvist, Raoul (red.) *Villfarelsens blick. Essäer om resan som kultur*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar. 1979. *Den kultiverade människan*. Lund: Liber.
Främlingen – dröm eller hot. 1996. (Utst.kat. Stockholm, Nationalmuseum.) Stockholm.
Furuhagen, Hans. 1988. *Öster om antiken. Sex essäer om kulturers möten*. Stockholm: Norstedts.
Fuehrer, Paul. 1994. Strövtåg mot förnimmelsens nollpunkt. Exotism och reflexivitet i Den skyddande himlen. I *Filmhäftet* nr 87 (3/1994).
Gallini, Clara. 1996. Mass Exoticisms. I Chambers, Iain & Curti, Lidia (red.) *The Post-Colonial Question*. Common Skies, Divided Horizons. London & New York: Routledge.
Giddens, Anthony. 1993. *The Transformation of Intimacy. Sexuality, Love & Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.
– 1994. *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
Gilroy, Paul. 1987. *'There Ain't No Black in the Union Jack.' The Cultural Politics of Race and Nation*. London: Unwin Hyman.
– 1990. The Peculiarity of the Black English. I Rögilds, F (red.) *Every Cloud Has a Silver Lining. Lectures on Everyday Life, Cultural Production and Race*. Copenhagen: Akademisk Forlag.
– 1996. Route Work: the Black Atlantic and the Politics of Exile. I Chambers, Iain & Curti, Lidia (red.) *The Post-Colonial Question. Common Skies, Divided Horizons*. London & New York: Routledge.
Goldbæk, Henning. 1993. *En beduin ved navn Gustave. Tre essays om orientalismen i Baudelaires og Flauberts tidsalder*. København: Museum Tusculanums Forlag.
Graham-Brown, Sarah. 1988. *Images of Women: the Portrayal of Women in Photography of the Middle East, 1860–1950*. London: Quartet Books.
Greider, Göran. 1992. Krig och kommunikation – Rushdie, Gulfkriget och Dostojevskij. I Greider, Göran & Gunnarsson, Björn (red.) *Att läsa världen. Ny litteraturkritik i systemskiftenas tid*. Göteborg: Daidalos.
Götselius, Thomas. 1992. Modern som superhjälte – om Betty Mahmoodys Inte utan min dotter. I Greider, Göran & Gunnarsson,

Björn (red.) *Att läsa världen. Ny litteraturkritik i systemskiftenas tid.* Göteborg: Daidalos.

Hall, Stuart. 1993/1994. Encoding, decoding. I During, Simon (red.) *The Cultural Studies Reader.* London & New York: Routledge.

– 1994. The West and the Rest: Discourse and Power. I Hall, S & Gieben, B (red.) *Formations of Modernity.* Cambridge: Polity Press/ Open University.

– 1996. When Was »the Post-Colonial«? Thinking at the Limit. I Chambers, Iain & Curti, Lidia (red.) *The Post-Colonial Question. Common Skies, Divided Horizons.* London & New York: Routledge.

Harman, Lesley D. 1988. *The Modern Stranger. On Language and Membership.* Berlin, New York, Amsterdam: Mouton de Gruyter.

Hassan, Hamdi A. 1995. Orientalismen omprövad. Européer och den muslimska Orienten. I *Tidskrift för mellanösternstudier,* nr 1 1995.

Hedetoft, Ulf. 1990. Det nationale fremmedbillede som kulturelt tegn eller: Om att saette forskelle i verden. I Agger,G, Gentikow, B & Hedetoft, U (red.) *Stereotyper i Europa.* Århus: Aarhus universitetsforlag.

Hedman, Dag. 1995. *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur.* Lund: Studentlitteratur.

Hobsbawm, E J. 1987/1989. *Imperiernas tidsålder.* Stockholm: Tidens förlag.

Holmberg, Åke. 1988. *Världen bortom Västerlandet. Svensk syn på fjärran länder och folk från 1700-talet till första världskriget.* Göteborg: Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg.

– 1994. *Världen bortom Västerlandet II. Den svenska omvärldsbilden under mellankrigstiden.* Göteborg: Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg.

Holmén, Hans. 1994. Vem behöver Mellanöstern? I *Tidskrift för mellanösternstudier,* nr 1/94.

Hourani, Albert. 1991. *Islam in European Thought.* Cambridge: Cambridge University Press.

– 1992. *De arabiska folkens historia.* Furulund: Alhambra.

Hylland Eriksen, Thomas. 1995. *Det nye fiendebildet.* Oslo: Cappelen.

– 1996. *Historia, myt och identitet.* Stockholm: Bonniers.

Härenstam, Kjell. 1993. *Skolboks-islam. Analys av bilden av islam i läroböcker i religionskunskap.* Göteborg Studies in Educational Sciences 93. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Jonsson, Stefan. 1993. *De andra. Amerikanska kulturkrig och europeisk rasism.* Stockholm: Norstedts.

– 1995. *Andra platser. En essä om kulturell identitet.* Stockholm: Norstedts.

Järtelius, Arne. 1990. »Sicken turk«. I Lindberg, Gunilla (red.) *»Sicken turk«. Om invandrarnas svenska historia.* Stockholm: Riksförbundet för Hembygdsvård.

Kabbani, Rana. 1985. *Europe's Myths of Orient.* Bloomington: Indiana University Press.

Kahle, Sigrid. 1993. Orientalism i Sverige. Förord i Said, W. Edward *Orientalism.* Stockholm: Ordfront.

Kellner, Douglas. 1995. *Media Culture. Cultural Studies, Identity and Politics Between the Modern and the Postmodern.* London & New York: Routledge.

Kepel, Gilles. 1993. *Gud tar hämnd. Kristna, judar och muslimer återerövrar världen.* Stockholm: Ordfronts förlag.

Kiselberg, Steffen. 1979. *To og et halvt kapitel af mændenes historie. En moralsk-sociologisk studie i den traditionelle manderolle.* København: Rhodos.

Kristeva, Julia. 1991. *Främlingar för oss själva.* Stockholm: Natur och kultur.

Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. IV. 1959. Malmö: Allhems förlag.

Kurtz, Lester. 1995. *Gods in the Global Village. The World's Religions in Sociological Perspective.* Thousand Oaks, California, London & New Dehli: Pine Forge Press.

Latouche, Serge. 1996. *The Westernization of the World. The Significance, Scope and Limits of the Drive towards Global Uniformity.* Cambridge: Polity Press.

Lewis, Bernard. 1982. *The Muslim Discovery of Europe.* London: Weidenfeld and Nicholson.

– 1993. *Islam and the West.* New York & Oxford: Oxford University Press.

Lewis, Reina. 1996. *Gendering Orientalism. Race, Femininity and Representation.* London & New York: Routledge.

Liliequist, Marianne. 1996. *I skuggan av »Inte utan min dotter«. Exiliraniers identitetsarbete.* Stockholm: Carlssons.

Lindquist, David. 1939. *Studier i den svenska andaktslitteraturen under stormaktstidevarvet. Med särskild hänsyn till bön-, tröste- och nattvardsböcker.* Stockholm: Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag.

Loewe, Walter. 1992. *Liten svensk cigarettbistoria.* Stockholm: The House of Blend.

Lundqvist, Ulla. 1991. *Sagor om sex och skräck. Populärromanen än en gång*. Stockholm: Bibliotekstjänst.

Malmstedt, Göran. 1994. *Helgdagsreduktionen. Övergången från ett medeltida till ett modernt år i Sverige 1500–1800*. Göteborg: Avhandlingar från Historiska institutionen i Göteborg.

Marchetti, Gina. 1994. Pass och förförelse. Hollywoods bild av Asien. I *Filmhäftet*, nr 87 (3/1994).

Melucci, Alberto. 1989/1992. *Nomader i nuet. Sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg: Daidalos.

Merad, Ali. 1992. *Samtida islam*. Furulund: Alhambra.

Mernissi, Fatima. 1994. *Drömmar om frihet. Berättelser från min barndoms harem*. Stockholm: Norstedts.

Møller Kristensen, Thomas. 1988. Mellemøsten i danske øjne. I Dindler, Sven & Olesen, Asta (red.) *Islam og muslimer i de danske medier*. Århus: Aarhus universitetsforlag.

Nalbantoglu, Hasan Ünal. 1992. *Problematical Concepts, Ambivalent Identities an Excursus on »Western« Identity*. Paper Presented to the First European Congress of Sociology. Stencil.

Nederveen Pieterse, Jan. 1995. Globalization as Hybridization. I Featherstone, Mike, Lash, Scott & Robertson, Roland (eds.) *Global Modernities*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage.

Nilsson, Christer. 1990. *Trollare och andra underhållare*. Halmstad: Spektra.

von Nolting, Jonas. 1995. *Sveriges syn på Mellanöstern och islam. En studie av inställningen till Mellanöstern och islam i svenska geografiläroböcker från 1750–1914*. Göteborg: Historiska institutionen, Göteborgs universitet.

Otterbeck, Jonas. 1995. Aladdin och Jasmin. I Andersson, Hans & Teleman, Ulf (red.) *Hon och han*. Lund: Lund University Press.

Pettersson, Richard. 1996. Ökenresenären och civilisationen. I Granqvist, Raoul (red.) *Villfarelsens blick. Essäer om resan som kultur*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Pratt, Mary Louise. 1992/1993. *Imperial Eyes. Travel Writing and Transculturation*. London & New York: Routledge.

Raudvere, Catharina. 1996. Kemalismens barnbarn. Muslimer i Turkiet. I *Svensk religionshistorisk årsskrift*, volym 5, 1995.

Robertson, Roland. 1995. Glocalization: Time-space and Homogenity-heterogenity. I Featherstone, Mike, Lash, Scott & Robertson, Roland (eds.) *Global Modernities*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage.

Robins, Kevin. 1996. Interrupting Identities: Turkey/Europe. I Hall, Stuart & du Gay, Paul (red.) *Questions of Cultural Identity*. London, Thousand Oaks & New Dehli: Sage.

Rodinson, Maxime. 1974. The Western Image and Western Studies of Islam. I Schacht, J & Bosworth, C E (red.) *The Legacy of Islam*. London: Oxford University Press.

Rooke, Tetz. 1996. Arabiska kvinnors livsberättelser. I *Tidskrift för mellanösternstudier*, nr 2/96.

Røgilds, Flemming. 1995. *Stemmer i et grenseland. En bro mellem unge indvandrare og danskere?* København: Politisk Revy.

Said, Edward W. 1993. *Orientalism.* (Orientalism. Western Conceptions of the Orient. 1978.) Stockholm: Ordfront.

– 1995. *Kultur och imperialism.* (Culture and Imperialism. 1993.) Stockholm: Ordfront.

Schwartz, Jonathan M. 1990. On the Representation of Immigrants in Denmark. I Rögilds, F (red.) *Every Cloud Has a Silver Lining. Lectures on Everyday Life, Cultural Production and Race*. Copenhagen: Akademisk Forlag.

Sellman, Gita. 1993. Dansen i Arabvärlden. I Hjort, Madeleine (red.) *Dans i världen*. Stockholm: Carlssons.

Sernhede, Ove. 1995. *Modernitet, adolescens & kulturella uttryck*. Göteborg: Göteborgs universitet. Institutionen för socialt arbete.

Shachar, Nathan. 1996. *Vilsenhetens förklädnader. Essäer om myter, modernitet och tradition i Mellanöstern*. Stockholm: Atlantis.

Shohat, Ella & Stam, Robert. 1994. *Unthinking Eurocentrism. Multiculturalism and the Media*. London & New York: Routledge.

Sivan, Emmanuel. 1985. *Interpretations of Islam. Past and Present.* Princeton, New Jersey: The Darwin Press, Inc.

Simmel, Georg. 1981. Främlingen. I Simmel, G *Hur är samhället möjligt? och andra essäer*. Göteborg: Korpen.

Stattin, Jochum. 1984. *Näcken. Spelman eller gränsvakt?* Malmö: Liber.

Stenberg, Leif. 1994. Med Allah på kepsen – reflektioner kring nordamerikansk islam och uttrycket »den muslimska världen«. I *Tidskrift för mellanösternstudier*, nr 1/94.

Svensson, Jonas. 1996. *Muslimsk feminism. Några exempel.* Religio 46. Skrifter utgivna av Teologiska institutionen i Lund. Lund: Religio.

Therborn, Göran. 1995. Routes to/through Modernity. I Featherstone, Mike, Lash, Scott & Robertson, Roland (eds.) *Global Modernities*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage.

Archer, Jeffrey. 1995. *Tjuvars heder*. (Honour among Thieves. 1993.) Stockholm: Bonniers.

Baehr, Consuelo Saah. 1993. *Döttrar*. (Daughters. 1988.) Malmö: Richters.

Ben Hanan, Eli. 1969. *Vår man i Damaskus*. (Our Man in Damascus.) Stockholm: Lindqvists.

Bergman, Ulf. 1979. *Skeppet på floden*. Stockholm: Författarförlaget.

Borg, Eskil. 1995. *Svensk slav i Marocko. En bearbetning av 'Beskrifning öfwer Barbariska Slafweriet Uti Kejsardömet Fez och Marocco i korthet författad Af Marcus Berg, Som tillika med många andra Christna det samma utstådt Tvenne År och Siu Dagar, och derifrån blifwit utlöst till-lika med Åtta stycken andra Swenska den 30 Augusti 1756'*. Arboga: Textab.

Bradford, Ernle. 1975. *Riddarna på Malta*. (The Great Siege. 1961.) Stockholm: Askild & Kärnekull.

Briskin, Jacqueline. 1987. *För mycket av det goda*. (Too much too soon. 1985.) Stockholm: Bonniers.

Brooks, Geraldine. 1995. *Allahs döttrar*. (Nine Parts of Desire. 1995.) Malmö: Richters.

Bruun, Staffan. 1995. *Ayatollan*. Helsingfors: Schildts.

le Carré, John. 1983. *Den lilla trumslagarflickan*. (The Little Drummer Girl. 1983.) Höganäs: Bra böcker.

– 1995. *Lekar och spel*. (Our Game. 1995.) Stockholm: Bonniers.

La Chanson de Roland. Oxford version. Edition, notes and glossary by T. Atkinson Jenkins. 1924. Boston, New York, Chicago & London: D.C. Heath and company.

Christie, Agatha. 1995. *Mordet på Orientexpressen*. (Murder on the Orient Express. 1934.) Stockholm: Bonniers.

– 1994. *Döden på Nilen*. (Death on the Nile. 1937.) Stockholm: Bonniers.

– 1988. *Mord i Mesopotamien*. (Murder in Mesopotamia. 1936.) Stockholm: Bonniers.

Chubin, Barry. 1986. *Djävulskt uppdrag*. (The Feet of a Snake. 1984.) Stockholm: Bonniers.

Clancy, Tom. 1993. *Summan av skräck*. (The Sum of All Fears. 1991) Höganäs: Wiken.

– 1988. *Patrioter*. (Patriotic Games. 1987.) Höganäs: Wiken.

Clavell, James. 1994. *Virvelvind*. (Whirlwind. 1986.) Stockholm: PAN/Norstedts.

Coelho, Paulo. 1996. *Alkemisten*. En berättelse om att följa sina drömmar. (O alquimista. 1988.) Stockholm: Månpocket.

Collins, Larry & Lapierre, Dominique. 1982. *Den femte ryttaren*. (The Fith Horseman. 1980.) Stockholm: Askild & Kärnekull.
Conran, Shirley. 1992. *Lace*. (Lace. 1982.) Sockholm: PAN/Norstedts.
Coppel, Alfred. 1977. *Brännpunkt Sinai*. (Thirty-four East. 1974.) Stockholm: Forum.
– 1989. *Ge mig en hjälte*. (Show Me a Hero. 1987.) Höganäs: Bra Spänning.
Dalrymple, William. 1994. *Till Xanadu i Marco Polos fotspår*. (In Xanadu a Quest. 1989.) Stockholm: Rabén Prisma.
Deighton, Len. 1994. *Guldstaden*. (City of Gold. 1993.) Stockholm: Månpocket.
Delacroix, Claire. 1995. *Tusen och en natt*. (Honeyed Lies. 1994.) Stockholm: Harlequin.
DeMille, Nelson. 1994. *Vid Babylons stränder*. (By the Rivers of Babylon. 1978.) Stockholm: Bonniers/Månpocket.
Doughty, Charles M. 1959. *Arabisk resa*. (Passages from Arabia Deserta. 1931.) Stockholm, London, New York: Sven-Erik Berghs förlag.
Durrani, Tehmina, Hoffer, William & Hoffer, Marilyn. 1994. *Min herre och härskare*. (My Feudal Lord. 1994.) Stockholm: Forum.
Eberhardt, Isabelle. 1993. *Berättelser från Maghreb*. Lund: Skarabé.
Erdman, Paul. 1978. *Spekulation till döds. En thriller i internationell valutamiljö*. (The Billion Dollar Sure Thing. 1973.) Stockholm: Forum.
Eriksson, Maria & Marklund, Liza. 1995. *Gömda*. Stockholm: Bonnier Alba.
Follett, Ken. 1980. *Triangeln*. (Triple. 1979.) Stockholm: Bonniers.
– 1985. *Fritagningen*. (On Wings of Eagles. 1983.) Stockholm: Bonniers/ Månpocket.
– 1986a. *Kod Rebecca*. (The Key to Rebecca. 1980.) Stockholm: Bonniers.
– 1986b. *Lejonens dal*. (Lie Down with Lions. 1986.) Stockholm: Bonniers.
Forsyth, Frederick. 1994. *Guds vrede*. (The Fist of God. 1994.) Stockholm: Bonniers.
Francis, Susan & Crofts, Andrew. 1994. *Ingenstans att gömma sig*. (Nowhere to Hide. 1993.) Stockholm: Forum.
Freud, Esther. 1996. *Gräsligt, trippat*. (Hideous Kinky. 1992.) Lund: LeanderMalmsten.
Golon, Sergeanne. 1978a. *Den sjätte boken om Angélique. Sultanens kärlek*. (Indomptable Angélique. Troisième partie: Le grand eunuque. Quatrième partie: L'évasion. 1962) Stockholm: Wahlströms.

– 1978b. *Den femte boken om Angélique. Slavmarknaden.* (Indomptable Angélique. Première partie: Le dèpart. Deuxième partie: Candie. 1962.) Stockholm: Wahlströms.

Green, Pamela. 1994. *Älskade barn.* (Dear Children. 1994.) Malmö: Richters.

Guillou, Jan. 1994. *Den enda segern.* Stockholm: Norstedts.

– 1990. *Den hedervärde mördaren.* Stockholm: Norstedts.

– 1989. *Fiendens fiende.* Stockholm: Norstedts.

– 1986. *Coq Rouge. Berättelsen om en svensk spion.* Stockholm: Norstedts.

Gün, Güneli. 1993. *På vägen till Bagdad. En roman om magiska äventyr, tiggd, lånad och stulen från Tusen och en natt.* (On the Road to Baghdad. 1991.) Stockholm: Tidens förlag.

Halban, George. 1976. *Malik, vargen.* (Malik der Wolf. 1975.) Stockholm: Prisma.

Harris, Thomas. 1992. *Svart söndag.* (Black Sunday. 1975.) Stockholm: Bonniers/Mån-Pocket.

Heim, Michael. 1973. *Assuan. Om dammen brister.* (Wenn der Damm bricht. 1971.) Stockholm: Norstedts.

Higgins, Jack. 1993. *Stormens öga.* (Eye of the Storm. 1992.) Stockholm: Bonniers.

Holt, Victoria. 1990. *Rosetta.* (The Captive. 1989.) Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Hull, Edith Maud. 1985. *Shejken.* (The Sheik. 1923.) Malmö: Winthers.

Jong, Erica. 1977. *Rädd att flyga.* (Fear of Flying. 1973.) Stockholm: Norstedts.

Juhlin, Per. 1990. *I skuggan av Osiraq.* Höganäs: Wiken.

Khashoggi, Soheir. 1996. *Harem.* (Mirage. 1996.) Malmö: Richters.

Lawrence, T E. 1963. *Vishetens sju pelare. En triumf.* (Seven Pillars of Wisdom. 1926/1935.) Stockholm: Natur och kultur.

Livingstone, Neil C. 1993. *Rädda mitt barn. Om männen som riskerar livet för att återföra kidnappade barn till deras mödrar.* (Rescue My Child. 1992.) Stockholm: Forum.

Ludlum, Robert. 1990. *Uppdrag Ikaros.* (The Icarus Agenda. 1988.) Stockholm: B Wahlströms.

Maalouf, Amin. 1993. *Samarkand.* (Samaracande. 1988.) Höganäs: Wiken.

– 1991. *Korstågen enligt araberna.* (Les croisades vues par les arabes. 1983.) Furulund: Alhambra.

Mahmoody, Betty & Hoffer, William. 1988. *Inte utan min dotter.* (Not Without My Daughter. 1987.) Stockholm: Bonniers.

Mahmoody, Betty & Dunchock, Arnold D. 1994. *Kärleken till ett barn.* (For the Love of a Child. 1992.) Stockholm: Bonniers.

Mankell, Henning. 1996. *Den femte kvinnan.* Stockholm: Ordfront.

Mason, David. 1994. *Skugga över Babylon.* (Shadow over Babylon. 1993.) Stockholm: Bonniers.

McCarthy, John & Morrell, Jill. 1994. *På andra sidan regnbågen.* (Some Other Rainbow. Their Own Story. 1993.) Stockholm: Forum.

McCarthy, Mary. 1981. *Kannibaler och missionärer.* (Cannibals and Missionaries. 1979.) Höganäs: Bra Böcker.

McNab, Andy. 1995. *Bravo två noll. Den sanna berättelsen om en kommandostyrka bakom fiendelinjerna i Irak.* (Bravo Two-Zero. 1993.) Stockholm: Forum.

Miquel, André. 1988. *Usámah. En syrisk prins i strid med korsfararna.* (Ousâma – Un prince syrien face aux croisés. 1986.) Stockholm: Atlantis.

Muhsen, Zana & Crofts, Andrew. 1994. *Såld.* (Sold. 1991.) Stockholm: Forum.

Murphy, Warren. 1990. *Den felande länken.* (Missing Link. 1980.) Malmö: Winther.

Mårtenson, Jan. 1997. *Ramses Hämnd.* Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Nick Carter. Operation huggande svärd. 1989. (The Fanatics of Al Asad. 1988.) Malmö: Winther.

Nick Carter. Uppdrag i Afganistan. 1989. (The Afghan Intercept. 1988.) Malmö: Winther.

Nilsson, Bengt. 1993. *En judisk krog i Bagdad.* Stockholm: Bonniers.

Norgren, Bo. 1994. *Åtgärd: eliminera.* Stockholm: Bonniers.

von Numers, Lorenz. 1964. *Lansarna vid Jordan. En resa i korsfararnas spår.* Stockholm: Natur och Kultur.

Putney, Mary Jo. 1993. *Glödande passion.* (Silk & Secrets. 1992.) Malmö: Richters.

Quinell, A J. 1987. *Mahdin.* (The Mahdi. 1981.) Malmö: Winthers.

Ryan, Chris. 1995. *Den ende som kom undan.* (The One That Got Away. 1995.) Stockholm: Forum.

Sasson, Jean P. 1994. *Bakom slöjan. En arabisk prinsessas liv.* (Princess. A True Story of Life Behind the Veil in Saudi Arabia. 1992.) Stockholm: Forum.

Sederberg, Arelo. 1990. *Zora.* (Zora. 1989.) Malmö: Richters.

Seymour, Gerald. 1991. *Vapen till Bagdad.* (Condition Black. 1991.) Stockholm: Norstedts.

– 1990. *Öga för öga.* (At Close Quarters. 1987.) Stockholm: Norstedts.
– 1985. *Uppdrag Afganistan.* (In Honour Bound. 1984.) Stockholm: Norstedts.
Small, Beatrice. 1986. *Vit slavinna.* (All Sweet Tomorows. 1984.) Helsingborg: Boknöje.
Stewart, Mary. 1968. *Adonisträdgården.* (The Gabriel Hounds. 1967.) Stockholm: Albert Bonniers förlag.
Uris, Leon. 1986. *Hadji.* (The Haj. 1984.) Stockholm: AWE/Gebers.
Waltari, Mika. 1994. *Mikael Hakim. Nio böcker om Mikael Ludenfots eller Mikael el-Hakims liv under åren 1527–38 sedan han bekänt sig till den ende guden och trätt i Höga Portens tjänst.* (Mikael Hakim. 1951.) Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Ylva Brune

NYHETER OM DRÖMLANDET, DESS INVÅNARE OCH INVANDRARE

I Orientalism ställer Edward Said en fråga som det finns skäl att hålla i minnet när vi läser dagstidningar: »Hur känner man till 'sådant som existerar' och i vilken utsträckning formas 'sådant som existerar' av den som känner till det?« Kanske kan det vara värt att formulera två följdfrågor: Hur formas den som besitter kunskapen av sin kunskap? Och, kanske den viktigaste frågan: hur formar den kunskapen mig, som läsare? Ylva Brune visar hur journalistiken, historiskt och idag, skapat och skapar motsatsparet invandrare ≠ svensk och diskuterar vilka olika funktioner den kategoriseringen fyller. Hur blev Sverige allas vårt Drömland?

Journalistik är det moderna samhällets viktigaste textsystem. Den skapar en allmänhet av medborgare som lägger någorlunda gemensamma betydelser i det som räknas som angelägna händelser. Samtidigt är nyhetsjournalistik en motsägelsefull budbärare och krönikör. Å ena sidan har den sanningsanspråk – dess syfte är att berätta om det viktigaste som har hänt det senaste dygnet. Å andra sidan infogar den verklighetens händelser i lättfattliga historier och i de fasta format som nyhetsmedierna erbjuder. Journalistik ljuger inte – men den gör magiska tricks. Liksom andra konstarter skapar den en egen värld. Journalistikens samtidiga styrka och problem är sanningsanspråken. Problemen uppstår när dess gestaltningar, historier och bilder uppfattas som en neutral avspegling av verkligheten där ute och blir till 'vår', läsekretsens, egen kunskap.

Något sådant tycks ha hänt i förhållande till dem som ses som invandrare i Sverige. Det finns en utbredd kunskap om hurdana invandrare är, som formuleras på ungefär samma sätt, oavsett vad den som talar har för egen erfarenhet. Man vet en hel del om 'invandrarkillen' och om hans pappa, mamma och

syster, för att inte tala om 'invandrarförorten'. Det handlar om fixa bilder i människors huvuden – så kallade stereotyper. I extremnationella kretsar används bilderna för att måla ut 'invandraren' som fiende till den svenska nationen. Men olika medieanvändare förhåller sig på olika sätt till samma kunskap och kan se den som allt från absurd till praktiskt användbar. Min poäng är att stereotyperna är ett gemensamt tankegods i samhället och att de spelar en viktig roll för vår självuppfattning och våra sociala relationer, antingen vi hör till dem som utses till 'invandrare' eller till 'svenskar' och till och med för dem som har bestämt sig för att den typen av kategoriseringar och identitetsbeteckningar bör ogiltigförklaras.

Medieinvandrarens födelse

Begreppet 'invandrare' tycks välvilligt och nästan välkomnande, när det introduceras i det svenska offentliga samtalet för att ersätta tidigare beteckningar på människor i Sverige som är födda utanför landets gränser: 'utlänning', 'importerad arbetskraft', 'finnar', 'turkar'. Samtidigt laddas 'invandrare' från början (om man räknar mitten av 1970-talet med dess invandrarutredningar och introduktion av en invandrarpolitik som en början) med problematik. Invandrarna undersöks, räknas och åtgärdas och invandrarexperter uttalar sig om invandrarproblemen och förordar särskilt stöd till invandrarspråk, invandrarkultur och invandrarkvinnor. Åtminstone är det så det ser ut när man läser nyhetstexter från den tiden. Den neutrala betydelsen 'personer som har invandrat' laddas med någonting mer. Vidare kommer kategorierna 'invandrare' och 'svenskar' att användas som ömsesidigt uteslutande och ibland som motsatser. Det handlar, tror jag, om en kollektiv process, men här ska jag försöka urskilja nyhetsmediernas speciella bidrag till den. Medieinvandraren föds i korsningen mellan nyhetsjournalistikens rutiner, myndigheternas diskurser och föreställningar om Främlingen.

Själva ordet 'invandrar-' blir en hit i tidningsrubrikerna vid

mitten av 1970-talet. Det sätts ihop med vad som helst; -poesi, -språk, -mat, -bön, -län, -folder, -val. Jag hittade 52 olika 'invandrar'-sammansättningar i rubriker och ingresser i dagspress våren 1976. Några av de praktiska rubrikorden framstår så småningom som beteckningar på verkliga fenomen: invandrarkvinna, invandrartät, invandrarproblem. Detta sätt att sortera och benämna verkligheten är ett av journalistikens mest verksamma bidrag till ett segregerat samhälle. Men också andra normala nyhetstekniker bidrar till att konstruera 'invandrare' som ett problematiskt kollektiv och som ett 'annat släkte'. Nyhetsarbete består till stor del i att omvandla myndighetsdiskurser eller statistiskt material till texter som ger en fysisk närvaro- och nukänsla, där 'vi', allmänheten, kan möta en abstrakt (myndighets)problematik i konkret form. Statistiska skillnader mellan kategorierna 'svenskar' och 'invandrare' översätts till egenskaper eller brister hos invandrare. Strukturella samhällsproblem gestaltas som svårigheter som invandrare har. Enskilda invandrare intervjuas och gestaltas som exempel på eller undantag från generella problem. Enskilda invandrare, vem som helst eller journalisten själv, uttalar sig om att 'många' invandrare 'ofta' är eller gör si eller så och utsagorna ser ut som kunskap.

På det här sättet skapar dagstidningarna år 1975 'Den typiska invandrarkvinnan'. En lång rad problem och brister som kvinnor kunde ha i olika grad omvandlas till egenskaper hos invandrarkvinnan. I Svenska Dagbladet personifieras och porträtteras hon som grekiska, analfabet, städerska, tyngd av hemarbete, kultur och tradition och hennes barn har psykiska problem. Hon talar inte i texten, den typiska, utan experter talar om henne, och en otypisk invandrarkvinna intervjuas om situationen för de typiska. Ja, de är ofta analfabeter, de vet inget om sina rättigheter, de kan ingen svenska och deras män, deras tradition och religion styr dem. De är isolerade och håller bara på med hushållsarbete. I efterhand, med Statistiska centralbyråns undersökningar som facit, kan man konstatera att den typiska

invandrarkvinnan är en fantasifigur. Den slående statistiska skillnaden mellan svenskfödda och invandrade kvinnor vid den här tiden, är att den senare kategorin är i förvärvsarbete i högre grad: 28 procent av svenskfödda kvinnor i heltidsarbete mot 63 procent av dem från Sydeuropa.

Den isolerade invandrarkvinnan har mist sin nyhetsaktualitet, men samma journalistiska tekniker tillämpas fortfarande. »Invandrare risk i trafiken«, »Stor självmordsrisk bland invandrarkvinnor«, »Invandrare klarar skolan sämst«, »Invandrare klarar inte skolkrav«, »Invandrarflickor äter sämst«, »Invandrarkvinnor ofta offer« är nutida rubriker i Dagens Nyheter. Rubriker till artiklar som tar sig uppgiften att berätta om hur det ofta är för många invandrare.

Det finns inga belägg för att nyhetsrapporteringen över kategorin 'invandrare' skulle vara speciellt negativ eller konfliktorienterad, jämfört med journalistik i andra frågor. Att ett mediearkiv i text och bild över invandrarfrågorna skapar en bas för återkommande, igenkännliga gestaltningar av magiska platser – invandrarförorten med tunnelbana, höghus, ungdomsgård och biljardbord – och av typifierade invandrare – invandrarkillen som skugga, muslimska män försänkta i bön med baken i vädret, invandrarflickans mörka ögon som möter vår blick – är inte heller speciellt för bevakningsområdet. Även andra grupper och platser i samhället som utsätts för mediernas uppmärksamhet gestaltas med innött symbolik.

Det intressanta och speciella när det gäller nyhetsrapporteringen om 'invandrare' är hur nyhetsmakandets normala tekniker samverkar för att skapa generaliserade skillnader mellan ett 'vi', en normkategori, och 'dem' – invandrarna. Det är utgångspunkterna för bevakningen, snarare än teknikerna, som är märkliga: att det är meningsfullt att uttala sig i generella termer om dem som har invandrat till landet och att det går att gestalta typiska representanter för kategorin 'invandrare'. De utgångspunkterna tycks i sin tur hänga samman med en speci-

ell syn på nation och folk, som kommer till explicita uttryck i nyhetstexter vid mitten av 1970-talet, och som aktualiseras uttryckligen eller underförstått även i nutida bevakning.

Nyhetsmediernas gestaltningar och utredningar av invandrare vid mitten av 1970-talet styrs delvis av abstrakta idéer om att andra länder befinner sig längre ner på en utvecklingsstege än Sverige. 1970-talets samhällsengagerade journalistik riktar en vetenskaplig, generaliserande blick mot 'invandrarkvinnan', 'invandrarflickor' och unga 'invandrarkillar'. Den vetenskapliga blicken gör de beskrivna människorna till objekt och typifierade exempel och läsaren inbjuds att se på 'invandraren' ur en överlägsen och saklig position. Positionen framstår som samtidigt klok och välvillig, men texterna arbetar med djupt problematiska utgångspunkter. De egenskaper som tillskrivs individer och grupper är härledda från idéer om geografiskt ursprung och kultur som särskiljande och determinerande system. 'Direkt från medeltiden' eller från 'hundra år tillbaka i tiden' sägs personer från Turkiet och Sydeuropa komma till ett Sverige som beskrivs som 'högutvecklat' och 'högutbildat'. Det sker ett förvandlingstrick i texter om 'invandraren' som innebär att Sverige skapas till ett helt och hållet modernt, rationellt och jämställt samhälle. Fröken i skolan, kvarterspolisen, Invandrarverkets experter, präster och socialarbetare tilldelas auktoritet att via journalisten uttala sig om 'invandrare' som kollektiv eller som specifika etniska grupper. Journalistikens mandat i mötet med 'invandraren' tycks inte enbart härröra från den kunskapsbas som myndigheter eller forskning består med, utan också från idéer om den inhemska och framför allt moderna människans rätt att beskriva och bedöma dem som utses till 'Andra'.

Mediehändelser och stereotyper

En liknande idéstyrdhet uppträder i nyhetsbevakningen vid några stora mediehändelser under senare år: till exempel efter mordet på Fadime Sahindal 2002 eller efter gruppvåldtäkten i

Rissne 2000. Det som karakteriserar mediehändelserna är för det första att en nyhetshändelse knyts till en generell tematik. För det andra är det medierna som är drivande i att formulera och gestalta denna tematik i konkreta nyhetshistorier och abstrakta analyser. Gruppvåldtäkten i Rissne blir startskott för en långvarig och samfälld mediebevakning med utgångspunkt i föreställningar om 'invandrarkillens' kvinnosyn och bitterhet mot det svenska samhället. Han gestaltas som ett hot mot nationen. Mordet på Fadime knyts till en tänkt generell situation för 'unga invandrarkvinnor' och till 'invandrarmännens' religion, kvinnosyn och 'bitterhet mot det svenska samhället'. En intensiv bevakning av det speciella fallet kombineras med förklaringsmodeller och ett nyhetsinsamlande i syfte att bekräfta händelsens generella relevans.

I samband med mediehändelserna visualiseras och konkretiseras abstrakta idéer om å ena sidan invandrare, islam, muslimer och å andra sidan något som kallas svenska flickor, svenskt liv eller svenska värderingar. Porträtterade individer eller grupper underordnas en idéstruktur som de inte själva medverkar i att formulera. Idéstrukturen kommer till uttryck i en förenklad berättelse som upprepas gång på gång, i resonemang med vetenskapliga anspråk och i kondenserad symbolik i bilder och rubriker. Nyhetsmakandets mångfasetterade uttrycksformer mobiliseras samfällt till stöd för de generella anspråken.

Samtidigt kan man konstatera att flera av de medel som används för att skapa generalitet är diskriminerande. Den expertis som används för att definiera situationen och ge legitimitet åt texternas övergripande tolkningar är praktiker som arbetar med speciella problem och avvikelser. I nyhetstexterna omvandlas deras utsagor till generella påståenden om 'invandrarflickor' och 'invandrarfamiljer', 'invandrarmän' och 'invandrarkillar'. Tekniken ger generalitet åt det avvikande.

Förklaringsmodeller som utgår från att muslimers liv styrs av Koranen och hedern respektive från att 'kulturkrockar' och seg-

regation skapar en utbredd bitterhet och hämndlystnad ger också generalitet åt de händelser som beskrivs. Förklaringsmodellerna är kollektivt skuldbeläggande och har en karaktär som gör att de inte skulle användas för att förklara 'inhemska' mäns brott. Bevakningens idéstyrdhet kommer också till uttryck i gestaltningen av individer, där frågor och svar är systematiskt orienterade mot mediehändelsens tankefigur. Det kan till exempel innebära att unga muslimska kvinnor som inte uppfattar sin livssituation som utsatt eller problematisk, blir fråntagna sin legitimitet när det gäller att definiera den egna erfarenheten.

Slutligen bygger rapporteringen in mytens allmängiltighet i berättandet genom att konstruera sedan gammalt symbolladdade bilder av den förtryckta muslimska kvinnan, den lögnaktige och bedräglige orientalen, den notoriskt samhällsföraktande invandrarkillen.

Nyheternas stereotypisering består i upprepningen av en tematik och rollfördelning, som upprättar skillnader mellan kulturer, sådana att svenskt är lika med modernt, fritt, jämställt, medan muslimskt eller 'från Mellanöstern' innebär traditionellt, förtryckande, patriarkalt. Det enda som tematiken kan uppfatta och beskriva i muslimsk eller till exempel kurdisk kultur är det som går att relatera till denna konstruktion. Vidare innebär stereotypiseringen att olikheter mellan kulturer översätts till egenskaper hos individer.

Mediemakt och ambivalens

Mediehändelserna är uttryck både för journalistikens ökade beskrivningsmakt och för dess popularisering. Den senmoderna nyhetsjournalistikens strävan mot populism, polarisering och känslomässig beröring kräver enkla berättelser med genklang i kulturen. Det innebär att stereotyperna kan få ökat inflytande i nyhetsberättandet. Journalistik lösgör sig allt mer från sin tidigare ställning som en beroende släkting till politik, ... forskning och ser sig som den part i

det offentliga samtalet som har närmast till verkligheten och därmed rätten att definiera den. Äldre journalistiska texter – mediearkivet – får ökad betydelse som kunskapskälla. I mediehändelserna uttrycks också en populistisk allians mellan medier och läsekrets, som kanske är en följd av att mediernas roll som tredje statsmakt urholkas allt mer.

Men om de former som mediehändelserna tar sig är uttryck för generella tendenser i senmodern journalistik, så är det idéinnehåll som de bär fram av gammalt märke. 'Den Andre' mannen gestaltas som styrd av irrationella sedvänjor och förvirrade känslor. 'Den Andra' kvinnan är förtryckt och okunnig, men kan befrias av 'oss'. Den nationalism som arbetar inkluderande i förhållande till kvinnorna, är aggressivt utstötande i förhållande till männen. När det gäller stereotypiseringen av 'invandrarkillen' så finns andra intressanta ingredienser. 'Invandrarkillen' är delvis klonad på mediernas gestaltningar av 'invandrarförorten'. Han förkroppsligar den rotlöshet, skräpkultur, kriminalitet och maktlöshet som förortens människor fick stå för redan innan förorten började beskrivas som en etniskt annorlunda plats. Hans moral präglas både av 'invandrarmannens' hierarkiska ordningar och av den godtycklighet och regellöshet som råder i 'gänget'. Den myndighetsbaserade rapporteringen om kategorin 'invandrare' går till stor del att beskriva som en produkt av nyhetsmakandets rutiner i förhållande till grupper som definieras som underordnade eller avvikande. När det gäller den tautologiska nyhetsrapporteringen i mediehändelsernas hägn är det däremot ogörligt att skilja nyhetsvärdering och nyhetslogik från främlingssyn. Själva möjligheten att aktualisera och konkretisera redan existerande misstankar med stark förankring i gamla fördomsmönster ger händelserna deras nyhetsvärde och bevakningen dess energi.

Mediehändelsernas idéinnehåll kan ses som uttryck för bredare etno-nationalistiska tankeströmningar, som i sin tur går att uppfatta som

Det är värt att påpeka att mediehändelsernas dualistiska berättelsemönster på olika sätt utsätts för nyanseringsförsök inifrån nyhetsinstitutionen. Hur verkningsfulla stereotyperna av 'invandrare' än är i journalistik, så är de inte fullt erkända som legitima arbetsredskap. Detta förhållande skapar en ambivalens i nyhetsförmedlingen även i mediehändelsernas hetta, som bland annat tar sig uttryck i avståndstaganden från den främlingsfientlighet som de egna texterna kan tänkas bidra till. Ett liknande uttryck för ambivalens förekommer i nyhetstexter om förorten eller om unga invandrare, där kritiska röster om medierapporteringen införlivas i den egna mallstyrda texten. Inom en mediehändelses ramar uppträder också journalistiska texter som har en tydlig ambition att motarbeta mediehändelsens generaliserande anspråk.

Nyhetslogik och idéstyrdhet

Nyhetsberättande är, trots sin verklighetsregistrerande och neutrala karaktär, en utpräglat idéstyrd verksamhet. De idémässiga mönster som kommer till uttryck i nyhetstexter behöver inte vara, och är ofta inte, sedda eller avsedda av nyhetsarbetarna själva. Nyhetsjournalistik lärs fortfarande in och utövas som ett hantverk, där den enskilda nyhetsarbetaren tar ansvar för den egna texten eller layouten; att den sitter som den ska och inte står i strid med god publicistisk sed. Val av berättelsemönster, rangordning av källor, val av tilltal och bilder – av allt det som utgör textens meningsskapande element – sker med yrkesmässig intuition. »Avsiktligt blind« (wilfully blind), förhåller sig journalistik till det egna nyhetsberättandets semiotik, säger medieforskaren John Hartley. Blindheten, avsiktlig eller ej, är en nödvändig del i en yrkesverksamhet som hämtar sin legitimitet från idén att den egna diskursen kan rangordna och orkestrera andra diskurser på ett neutralt sätt.

En rad mer eller mindre triviala tekniker i nyhetsmakandet samverkar för att konstruera skillnader mellan en tänkt läse-

krets och 'invandrare'. Kategoriseringen 'invandrare ≠ svensk' är förutsättningen för en nyhetsrapportering som i vissa avseenden fungerar som institutionell rasism.* Företrädet för nyheter där myndigheter definierar 'invandrare' som problem, de metonymiska gestaltningarna, sättet att generalisera och att associera avvikelser med hela grupper eller med kategorin 'invandrare' bildar ett diskriminerande mönster. Samtidigt har det åtminstone till nyligen rått en relativ tystnad kring de hinder som etablerade institutioner tillsammans med en folkligt förankrad främlingsfientlighet skapar för dem som definieras som 'invandrare'. Mönstret är en följd av nyhetsmakandets traditionella rangordning av källor och kunskaper. Objektifieringen av 'invandrare' som kollektiv har med den myndighetsbaserade kunskapssynen att göra. Strävan att visualisera enskilda människor som exempel på eller undantag från en fastställd problematik är uttryck för nyhetsinstitutionens strävan att omvandla en abstrakt, framförhandlad kunskap till texter som bär prägel av en realistisk verklighetsåtergivning.

Rörelsen mellan det antaget generella och det enskilda exemplet är på samma gång ett normalt inslag i nyhetstexter och ett av journalistikens viktiga bidrag till en rasistisk konstruktion. Kategorin 'invandrare' är inte vilken kategori som helst. Den är knuten till idéer om en specifik form av identitet, den nationella. Nyhetsjournalistik bygger rutinmässigt upp och bekräftar en förlegad syn på nation och folk genom att arbeta med (dunkla) idéer om ett status quo, där 'svenskt' utgör normen. Hur detta 'svenskt' är beskaffat, framgår i allmänhet inte

* Rasism(er) kan definieras som diskurser som utestänger, missgynnar och nedvärderar människor som kategoriserats som Andra efter kännetecken som 'ras', kultur eller etnicitet. Uttrycket 'institutionell rasism' används för en form av diskriminering som följer av institutioners sätt att arbeta på basis av naturliggjorda diskurser och kategoriseringar som fungerar utestängande och missgynnande. (Essed och Goldberg 2002.)

på något tydligt sätt. En fantiserad identitet framskymtar: en homogen, modern och upplyst svenskhet, som 'invandraren' kontrasteras emot. Den mytiska utgångspunkten har knappast att göra med enskilda journalisters kunskaper och ställningstaganden: däremot med nyhetsjournalistikens arbetssätt och dess förankring i en speciell kunskapssyn. Nyhetsjournalistikens ideal sammanfaller delvis med föreställningar om en modern vetenskaplig position, där en neutral och allseende betraktare klassificerar, rangordnar och beskriver fenomen i en verklighet som inte påverkas av de egna mätinstrumenten. I ett oreflekterat nyhetsberättande innebär det en 'vit' position, som strukturerar verkligheten så att de egna utgångspunkterna osynliggörs och rådande samhällsordning och värderingar framstår som normala och universella, medan 'den Andra' framträder som avvikande och problematisk.

Social magi

För de stora nyhetsmediernas publik innebär konstruktionen av 'invandraren' att en stor grupp landsmän pekas ut som i grunden främmande. Samtidigt tycks det finnas en tyst överenskommelse om att 'invandrare' i medierna inte betyder 'de som har invandrat' utan någonting annat: de som inte är som vi (vill vara). De belägg jag har för existensen av en tyst överenskommelse av detta slag är en rad muntliga kommentarer från journalister, journaliststudenter och nyhetsanvändare, som invänder att mediernas bild av 'invandrare' inte är så förfelad som jag hävdar, eftersom den inte handlar om invandrare i statistisk mening utan om dem som vi uppfattar som 'invandrare'. Tydligare än så kan knappast förutsättningen för medieinvandrarens existens formuleras: Det är 'vi' som bestämmer den. Termen 'invandrare' tycks alltså beteckna det främmande, problematiska och oroande som inte får finnas på nationens insida – och samtidigt verkliga människor vilkas utseende, religion, ursprung eller bostadsort gör att de kan associeras med mediernas typifierade invandrare.

En ny verbal gränsdragning, en ny klassifikation av människor, kan resultera i att det som benämns får existens. Bourdieu kallar processen för »social magi«. Förmågan att också skapa verklighet av den klassifikation som talaren gör är, hävdar Bourdieu, direkt proportionell till auktoriteten hos dem som står för påståendet. Nyhetsjournalistikens auktoritet består framför allt i dess anspråk på direkt och sann verklighetsåtergivning, men dess makt i det här sammanhanget hänger också ihop med upprepningarnas förmåga att skapa en verklighet som 'vi' känner igen oss i. Den dagliga innötningen av 'invandrar-' i olika sammansättningar bekräftar att det existerar en kategori invånare i speciella bostadsområden som är bristfälliga, annorlunda och ibland hotande.

Nyhetsbevakningen har konsekvenser för dem som utsätts för den. Etnologen Oscar Pripp konstaterar att boende i Fittja på olika sätt tvingas förhålla sig till de egenskaper som tillskrivs området och kategorin 'invandrare' i medierna. Mediebilderna påverkar deras möten med andra människor genom att de tillskrivs egenskaper som Fittjabor eller invandrare. Möjligheten att själv definiera sin identitet är, till exempel i mötet med en arbetsgivare, kringskuren av att denne redan vet hurdan en ung invandrare från Fittja är. Nyheternas segregerande skildringar av 'invandrarförorten' och kategorin 'invandrare' bidrar till en faktisk segregation.

Njutningar i Drömlandet

Om nyheternas 'invandrare' delvis är skapade som kontrast till ett tänkt 'vi', så vill man självklart veta mer om den underliggande normen. Det typiska för nyhetsdiskursen är att arbeta från en serie omarkerade positioner, där ordningsskapande, övervakning och kontroll framträder som självklara och nödvändiga verksamheter i förhållande till 'invandrare' och flyktingar. Men mötet med 'de Andra' frammanar också mer eller mindre tydliga aktualiseringar av myter och drömmar. I nyhetstexter från

1970-talets mitt anländer de flyende assyrier-syrianerna till Drömlandet, till ett land där alla vill bo, där välfärd råder och mänskliga rättigheter är respekterade. Deras anpassningsvilja till industriarbete, till snö och till den svenska kyrkans gudstjänstordning lyfts fram. I undersökningar av lokalpress från 1945 framträder samma tacksamma, renliga och anpassningsvilliga flyktingar som bekräftar att Himmelriket ej kan vara underbarare än Sverige (Hultén 2001). I nutida nyhetstexter förekommer sällan den typen av identitetskonstruktioner i samband med oanmälda flyktingars ankomst till landet. De skulle störa den semiotiska enhetligheten i en genre där asylsökande är lika med hot. Däremot flödar kvällspressens utvisningshistorier av bekräftelser på att Sverige är ett förlovat land; återkommande ingredienser markerar en underbar svensk gemenskap: kändisarnas, Astrid Lindgrens och drottningens engagemang för barn och de utvisningshotades kärlek till dessa och andra symboler, som den svenska naturen och gemenskapen inom svensk idrott och bland svenska klasskamrater. I Aftonbladet gråter utvisningshotade Nadina över Astrid Lindgrens död och tillbaka i Bosnien längtar hon efter semlor och kräftfiske. Aftonbladet skänker henne ett modernt Barbiekök i julklapp från Aftonbladets läsare. »Ett sådant här kök ska vi ha när vi flyttar tillbaka till Sverige, säger hon.« Mötet med främlingen förvandlas till en identitetsstärkande övning för läsaren. Texterna skapar en speciell form av nostalgisk njutning, där en metafysisk fosterlandskänsla (Drömlandet, Himmelriket, det Moderna) får komma till uttryck via flyktingens kärlek och längtan till det 'vi' påminns om att 'vi' har och är. Det handlar om en av journalistikens seglivade tankefigurer, av oklart ursprung men med obruten mytisk kraft. Utvisningshistoriernas potential att bygga in det slaget av njutningar är möjligen en förklaring till deras användbarhet i populärpressen.

Offerhjälten som behöver 'oss' och som är på väg mot vår goda gemenskap, uppträder också i historierna om utsatta flickor och

flickor på flykt undan familjen. Om utvisningshistoriernas verkliga lidande barn kommer till användning för att lufta en romantisk nationalism, så får den utsatta flickan bekräfta en okomplicerad svensk frihet och jämställdhet. Andra varianter av nyheternas flyktingar/invandrare skapar andra slag av spänning och njutning i de texter där de uppträder. Stereotyperna bekräftar inte bara att 'vi' till skillnad från 'dem' är moderna och rationella. De appellerar utsagt och osagt till fantasier om den svarte mannens sexualitet som en okontrollerbar naturkraft, om haremskvinnans sensuella längtan att befrias av 'oss', om den orientaliske despotens fanatism och förvirring och om den Andre som en hämnare som vi måste övervaka eftersom han hotar det 'vi' håller kärt; den svenska flickan, den svenska nationen.

Det finns ett tidlöst, upprepande drag över stereotyper, vilket innebär att man för att förstå dem inte enbart kan hänvisa till förhållanden som ligger i tiden. Man måste också ta hänsyn till sega och delvis omedvetna drag i kulturens meningsproduktion. En viktig fråga är om stereotypernas kreativa kraft i nyhetsjournalistiken har en motsvarighet i samhället. Socialpsykologiskt teoretiserande kring stereotyper framhäver att den självbild som stereotypen medverkar i att bygga upp har en stärkande och sammanhållande funktion för gruppen. I postkolonial teori tillämpar man liknande resonemang på kulturens meningsproduktion. Här förläggs stereotypernas upphov till den ojämna maktfördelning som uppstår i en kolonial relation, och som kräver en lång rad gränssättningar av materiell och symbolisk art. Stereotypernas funktion är att rättfärdiga den egna makten över dem som förtrycks och stereotyperna kondenserar en rädsla för att förlora övertaget. De är systematiskt relaterade till en självbild som garanterar fortsatt tolkningsföreträde. De egenskaper och handlingsmönster i det egna livet som inte står i överensstämmelse med den utopiska självbilden förvandlas till kännetecken för de Andra. Därmed får också föreställningar om de Andra det förbjudnas lockelse. 'De'